

Folketinget — Europaudvalget

Christiansborg, den 25. januar 2007

EU-konsulenten

Til

udvalgets medlemmer og stedfortrædere

EF-Domstolen underkender landbrugslovens bopælspligt

Resumé

EF-Domstolen har i en dom af 25. januar 2007 fastslået, at landbrugslovens bestemmelse om bopælspligt strider mod EF-traktatens regler om kapitalens fri bevægelighed, for så vidt som de går ud over, hvad der er nødvendigt for at opfylde formålene bag bopælspligten. Domstolens afgørelse går imod generaladvokatens forslag til afgørelse.

1. Baggrund

Landbrugsloven bestemmer, at adkomst på en landbrugsejendom kan erhverves af en person, hvis erhververen inden 6 måneder efter erhvervelsen tager fast bopæl på ejendommen. Ifølge de danske regler skal erhververen desuden opfylde bopælspligten i otte år fra erhvervelsen af landbrugsejendommen.

Den tyske statsborger Uwe Kay Festersen, erhvervede i 1998 en ejendom i det sydlige Jylland, som i matriklen er noteret som en landbrugsejendom. Da Festersen ikke opfyldte landbrugslovens krav om at tage fast bopæl på landbrugsejendommen, meddelte Jordbrugskommissionen for Sønderjyllands Amt ham i 2000 påbud om at tage bopæl på ejendommen. Den 12. juni 2003 tog Festersen bopæl på pågældende ejendom, og han er fra 12. september 2003 tilmeldt folkeregistret med denne bopæl.

I mellemtiden blev der rejst straffesag mod Festersen ved Retten i Gråsten, som ved dom af 18. august 2003 dømte ham for at have undladt at efterkom-

me Jordbrugskommissionen for Sønderjyllands Amts påbud. Straffen blev fastsat til en bøde på 5 000 DKK.

Festersen ankede sagen til Vestre Landsret, som har spurgt EF-Domstolen, om bopælspligten er forenelig med traktatbestemmelserne om etableringsfrihed og om de frie kapitalbevægelser.

Domstolen har den 25. januar 2007 afsagt dom i sagen.

2. Domstolens begrundelse

Domstolen indleder med at konstatere, at bopælskravet begrænser de frie kapitalbevægelser. Herom udtaler Domstolen:

”[...] Det følger i denne henseende af Domstolens faste praksis, at de foranstaltninger, der er forbudt ifølge artikel 56, stk. 1, EF i egenskab af restriktioner for kapitalbevægelserne, omfatter sådanne foranstaltninger, som afholder en ikke-hjemmehørende person fra at foretage investeringer i en medlemsstat, eller sådanne, der afholder denne medlemsstats statsborgere fra at foretage investeringer i andre medlemsstater”¹

Ifølge Domstolen kan en sådan foranstaltning dog tillades på tre betingelser, nemlig:

1. at den forfølger et formål af almen interesse,
2. at den anvendes på en ikke-diskriminerende måde
3. at den er i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, dvs. at den er egnet til at sikre virkeliggørelsen af det formål, den forfølger, og ikke går ud over, hvad der er nødvendigt for, at formålet opfyldes.

Ad 1)

Med hensyn til **den første betingelse** anerkender Domstolen, at **formålene** med bopælskravet (at bevare selvejet af landbrugsjord, at opretholde en fast bosiddende befolkning i landdistrikterne og en fornuftig anvendelse af de ledige arealer ved bekæmpelse af presset på jordarealerne) **udgør almene hensyn, der er egnede til at sikre virkeliggørelsen af det formål, de forfølger**, og kan begrunde restriktioner for de frie kapitalbevægelser.

¹ Dommens præmis 24.

Ad 2)

Med hensyn til den anden betingelse bemærker Domstolen, at den danske landbrugslovgivning **ikke indebærer forskelsbehandling** mellem danske statsborgere og statsborgere fra andre EU-medlemsstater eller EØS-medlemsstater².

Ad 3)

For så vidt angår den tredje betingelse om **proportionalitet** - særligt dets andet led om, hvorvidt bopælspligten går ud over, hvad der er nødvendigt for at opfylde disse formål - havde den danske regering anført, at bopælskravet ikke kan erstattes af mindre indgribende foranstaltninger, der i samme grad er egnede til at hindre, at prisdannelsen på landbrugsjord til produktionsformål påvirkes af en efterspørgsel, der udelukkende har kapitalanbringelse for øje, til skade for de landmænd, som driver produktionslandbrug.

Domstolen anfører hertil, at **regeringen ikke har overvejet eller evalueret andre foranstaltninger, der i givet fald ville være mindre hindrende for de frie kapitalbevægelser**, såsom bestemmelser om højere beskatning ved videresalg af jord kort tid efter erhvervelsen eller krav om en væsentlig minimumsvarighed for lejekontrakter for landbrugsjord³.

På den baggrund udtaler Domstolen, at den således ikke kan fastslå, at bopælspligten er nødvendig for at opfylde det forfulgte formål.⁴

Domstolen udtaler herefter:

”Selv hvis det forudsættes, at denne forpligtelse anerkendes som en nødvendig foranstaltning for at opfylde det forfulgte formål, fordi den i sig selv har en positiv indvirkning på ejendomsmarkedet (i betragtning af de omkostninger, enhver ændring af bopæl indebærer, hvilket har en dæmpende virkning på spekulative ejendomstransaktioner), bemærkes, at eftersom der til denne forpligtelse er knyttet en betingelse om, at bopælen skal opretholdes i mindst otte år, er det åbenbart, at en sådan supplerende betingelse går ud over, hvad der kan anses for

² Præmis 25.

³ Præmis 39.

⁴ Præmis 40.

nødvendigt, navnlig idet den indebærer en langvarig suspension af udøvelsen af den grundlæggende frihedsrettighed til at vælge sit opholdssted.”⁵

Endvidere anfører Domstolen angående fødevareministerens mulighed for at give dispensation fra bopælspligten:

”Da det nævnte cirkulære desuden kun giver et enkelt eksempel på disse tilfælde, kan potentielle erhververe ikke af cirkulæret udlede, i hvilke specifikke og objektive situationer der gives eller nægtes dispensation fra bopælspligten. En sådan ubestemthed gør det ikke muligt for borgerne at kende omfanget af deres rettigheder og deres forpligtelser i henhold til artikel 56 EF, hvorfor en sådan ordning må anses for at være i strid med retssikkerhedsprincippet [...] Under alle omstændigheder forekommer det ikke, at der med denne ordning tages hensyn til situationen for unionsborgere, der ikke er bosat i Danmark, for at undgå en diskriminerende anvendelse.”⁶

På den baggrund konkluderer Domstolen, at bopælspligten for erhvervelse af landbrugsejendomme, navnlig på grund af betingelsen om otte års varighed, ikke forekommer at være en foranstaltning, der er forholdsmæssig i forhold til det forfulgte formål, og at den udgør en begrænsning af de frie kapitalbevægelser, der er uforenelig med EF-traktaten⁷.

Kommentar

Selv om de nøjagtige konsekvenser af dommen forudsætter en nøjere gennemgang af Domstolens præmisser, kan dommen formentlig forstås derhen, at bopælskravet kan opretholdes på visse betingelser.

Dette forudsætter dog, at regeringen tilpasser den danske lovgivning for at tage højde for dommen, herunder særligt, at den ændrer 8-års kravet og reglerne for meddelelse af dispensationer fra bopælspligten, samt at regeringen er i stand til at redegøre for, at formålene bag bopælspligten ikke kan nås ved andre foranstaltninger, der er mindre hindrende for de frie kapitalbevægelser, herunder ved højere beskatning ved videresalg kort tid efter erhvervelsen eller ved at fastsætte en minimumsvarighed for lejekontrakter for landbrugsjord.

⁵ Præmis 41.

⁶ Præmis 43.

⁷ Præmis 44.

Dommens resultat er overraskende, for så vidt som EF-Domstolen **ikke** følger generaladvokatens udtalelse, som blev afgivet i oktober 2006, og hvori denne fandt, at alle 3 betingelser var opfyldt, herunder proportionalitetskravet.

Med venlig hilsen

Thomas Fich
(3611)

./.
Bilag: Domstolens dom